

Μελετητές Διασποράς

Publisher: Diaspora 2014

Start: Dec 17, 2014

Due: Jan 21, 2015

Project Overview

Produced with Scholar

Μελέτη του φαινομένου της Διασποράς

Δημήτρης Τζιόβας

Konstantina Gianna

Jan 28, 2015 at 9:27 PM

Version 4

Μελέτη του φαινομένου της Διασποράς από τη «σκοπιά» του Δημήτρη Τζιόβα

ΕΡΓΑΣΙΑ Ε' ΕΞΑΜΗΝΟΥ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ «ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ» (Τ.Ε.Α.Π.Η.)

Διδάσκουσα: Δρ. Ευγενία Αρβανίτη

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ:

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΙΑΝΝΑ lit3363

ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ lit3508

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα εργασία εξετάζουμε τον όρο «Διασπορά» και τον προσδιορίζουμε με βάση την οπτική ενός από τους μελετητές της Διασποράς, το Δημήτρη Τζιόβα. Στόχος είναι να αναλυθεί ο όρος, η συμβολή της διασποράς αλλά και η προσφορά του Δημήτρη Τζιόβα σε αυτήν.

Η εργασία ξεκινά με τη βιογραφία του μελετητή και τα έργα του καταλήγοντας στην ανάλυση βιβλίων όπου ασχολήθηκε με τη διασπορά και τις αντίστοιχες κριτικές που δέχτηκαν. Τέλος παρουσιάζονται συνεντεύξεις και άρθρα που επιβεβαιώνουν την ενασχόληση του με το μείζον αυτό θέμα.

Δημήτρης Τζιόβας

Βιογραφία (“Λεξικό Νεοελληνικής Λογοτεχνίας”, “[Wikipedia, the free encyclopedia](#), X.X”)

Ένας από τους αξιόλογους μελετητές που ασχολήθηκαν εκτός των άλλων και με τα φαινόμενα της Διασποράς και της μετανάστευσης είναι ο Δημήτριος Τζιόβας.

Ο Νεοελληνικός Φιλολόγος, Δημήτριος Τζιόβας γεννήθηκε τα Ιωάννινα το 1957. Σπούδασε Μεσαιωνική και Νεοελληνική Φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων και ακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Μπέρμιγχαμ όπου απέκτησε το διδακτορικό του δίπλωμα. Διδάσκει από το 1986 και έπειτα στο Κέντρο Βυζαντινών οθωμανικών Νεοελληνικών και Κυπριακών σπουδών του Πανεπιστημίου του Μπέρμιγχαμ όπου και διευθύνει την έκδοση Νεοελληνικών έργων Νεοελληνικής γραμματείας. Έχει διδάξει συγκεκριμένα ως επισκέπτης καθηγητής σε πολλά Ευρωπαϊκά και Αμερικανικά Πανεπιστήμια όπου διευθύνει μεταφράσεις στα αγγλικά που εκδίδονται στο Κέντρο Βυζαντινών οθωμανικών Νεοελληνικών και Κυπριακών σπουδών. Υπήρξε και αρθρογράφος στην ηλεκτρονική εφημερίδα «Το Βήμα». Διετέλεσε γραμματέας της Ευρωπαϊκής εταιρίας Ελληνικών Σπουδών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τη μελέτη του ελληνικού μοντερνισμού σε ένα συγκριτικό πλαίσιο, την υποδοχή της ελληνικής αρχαιότητας και του Βυζαντίου, τη μελέτη της ελληνικής μυθολογίας, τους Έλληνες της διασποράς και τα ταξίδια γραφής, τον εθνικισμό και τον ελληνικό πολιτισμό, την ελληνική γλώσσα διαμάχη και τις πολιτιστικές επαφές ανάμεσα στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια. Ευρύτερα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν επίσης συγκριτική λογοτεχνία, κριτική θεωρία, τη μετάφραση, τον κινηματογράφο, τη διασπορά και πολιτισμικών σπουδών. Έγραψε πολλά βιβλία, υπήρξε γενικός συντάκτης στο Μπέρμιγχαμ σε μεταφράσεις και επιμελήθηκε την έκδοση σημαντικών έργων.

Έδρασε σχετικά με τη Διασπορά από το 2003 και μετά.

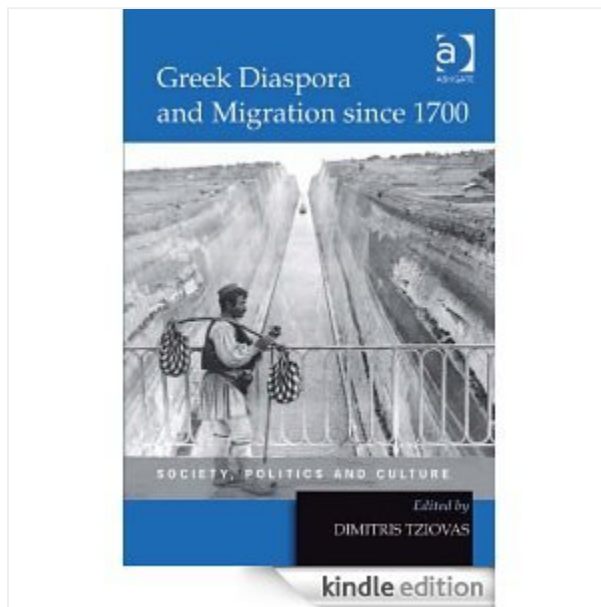
Το πλαίσιο στο οποίο αναφέρεται: Κινήθηκε με το έργο του σε μεταναστευτικό, πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό πλαίσιο.

Δημοσιεύσεις (Ιστοσελίδα: “[University of Birmingham X.X](#)”)

- Βιβλία: *Ο Μύθος της Γενιάς του Τριάντα: Νεωτερικότητα, Ελληνικότητα και Πολιτισμική Ιδεολογία* [The Myth of the Generation of the Thirties: Modernity, Greekness and Cultural Ideology] Αθήνα 2011, *Από τον Λυρισμό στον Μοντερνισμό: Πρόσληψη, Ρητορική και Ιστορία στη Νεοελληνική Ποίηση* [From Lyricism to Modernism: Reception, Rhetoric and History in Modern Greek Poetry] Αθήνα 2005, *Κοσμοπολίτες και Αποσυνάγωγοι: Μελέτες για την ελληνική πεζογραφία και κριτική (1830-1930)* [Cosmopolitans and Outcasts: Studies in Greek fiction and criticism (1830-1930)] Αθήνα 2003, *The Other Self: Selfhood and Society in Modern Greek Fiction* [Ο άλλος εαυτός η ατομικότητα και η κοινωνία στη σύγχρονη ελληνική μυθοπλασία] 2003, *Το Παλίμψηστο της Ελληνικής Αφήγησης: Από την αφηγηματολογία στη διαλογικότητα* [The Palimpsest of Greek Narrative: From Narratology to Dialogism] Αθήνα 1993 δεύτερη έκδοση 2002, *Οι μεταμορφώσεις του εθνισμού και το ιδεολόγημα της ελληνικότητας στο μεσοπόλεμο* [The transformations of nationism and the ideology of Greekness in the inter-war period], Αθήνα 1989 δεύτερη έκδοση 2002, *Μετά την Αισθητική: Θεωρητικές δοκιμές και ερμηνευτικές αναγνώσεις της νεοελληνικής λογοτεχνίας* [Beyond Aesthetics: Theoretical essays and interpretative approaches to modern Greek literature] Αθήνα 1987 δεύτερη έκδοση 2003.
- Επιμέλεια βιβλίων: *Re-imagining the Past: Greek Antiquity and Modern Greek Culture* 2014, *Greek Diaspora and Migration since 1700* [Ελληνική Διασπορά και μετανάστευση από το 1700] 2009, *Greece and the Balkans: Identities, Perceptions and Cultural Encounters since the Enlightenment* [Ελλάδα και τα Βαλκάνια: Ταυτότητες, Αντιλήψεις και πολιτιστικών δρωμένων από τον Διαφωτισμό] 2003. Εισαγωγή στο βιβλίο *Διηγήματα του Αλέξανδρου Ρίζου* Αθήνα 1999, *Greek Modernism and Beyond* 1997.
- Γενικός συντάκτης του Μπέρμιγχαμ -Σύγχρονη ελληνική Μετάφραση: *The Interrogation* 2013, *Selected Prose Works* 2010, *From the Same Glass and Other Stories* 2007, *Καβάφη Επιλεγμένα μυθιστορήματα* 2010, *Καρυωτάκης Κακοποιημένες κιθάρες* 2006, *Μένης Κουμανταρέας Η μυρωδιά τους με κάνει να θέλω να κλάψω* 2004, Εισαγωγή στο Σωτήρη Δημητρίου *Μάιος Όνομα σας να είναι ευλογημένος* 2000, Εισαγωγή στην Στρατή Δούκα *έναν κρατούμενο του ιστορία Πολέμου* 1999, Πρόλογος στη συλλογή *Χάρης Βλαβιανός της ποίησης* 1998, Εισαγωγή στο Δημήτρη Χατζή *είναι το τέλος της μικρή πόλη μας* 1995.

2, ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

Σημαντικά έργα όπου ο Δημήτρης Τζιόβας ασχολείται με το θέμα της διασποράς:

- "*Greek Diaspora and migration since 1700, Ashgate, England, (σελ. 5-12)*": Εκδόθηκε το 2009. Πρόκειται για ένα βιβλίο στην αγγλική γλώσσα δοκιμών του ίδιου του Δημήτρη Τζιόβα αλλά και άλλων συνεργατών (Venetta Apostolidou, Maria Christina Chatziioannou, Dimitris Christopoulos, Anastasia Christou, Thomas W. Gallant, Stathis

Gaunlett, Anthony Gorman, Jonathan Harris, Lena Holf, Gerasimos Katsan, Alexander Kazamias, Alexander Kitroeff, Martha Klironomos, Iakovos Michailidis, Dimitris Papanikolaou, Lina Venturas, Elpida Vogli, Eleni Paparggiou) ως επί το πλείστον Ελλήνων, που συνέβαλλαν στην υλοποίησή του. Ο Τζιόβας εκτός από ένα μέρος συγγραφής (εισαγωγή) ανέλαβε την έκδοση και την επιμέλεια του έργου. Τα δοκίμια αυτού του όγκου όπως αναφέρει και ο ίδιος στο βιβλίο είναι μια επιλογή από επεξεργασία εισηγήσεων που παρουσιάστηκαν αρχικά σε ένα συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο του Birmingham τον Ιούνιο του 2007. Στην εισαγωγή ο Τζιόβας κάνει αναφορά και σε άλλους συγγραφείς-μελετητές που ασχολήθηκαν με τη διασπορά, μεταξύ των οποίων είναι και ο Clogg.

Στο έργο όπως αναφέρεται και στον τίτλο αναλύεται η ελληνική διασπορά και μετανάστευση από το 1700 και μετά. Αν και κάποιοι εντοπίζουν τις ρίζες της στις αρχαίες ελληνικές αποικίες, για το Δημήτρη Τζιόβα είναι πραγματικά ένα από τα πιο σύγχρονα φαινόμενα διασποράς. Ο μελετητής ξεχωρίζει τις έννοιες της Διασποράς, της εξορίας και της μετανάστευσης λέγοντας ότι αποτελούν τρεις διαδοχικές φάσεις της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας και με βάση αυτούς τους άξονες αναλύει τις αλλαγές που υφίσταται η ελληνική κοινωνία τους τρεις τελευταίους αιώνες. Με τη μελέτη των μεταναστευτικών τάσεων στόχος είναι η χαρτογράφηση της ελληνικής κοινωνίας από μια ομοιογενή κοινωνία με υψηλό ποσοστό μεταναστών σε μια ποικιλόμορφη κοινωνία που κατακλύζεται από μετανάστες μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

Συμβολή Τζιόβα: Σημαντική η συμβολή του Τζιόβα με αυτό το έργο, καθώς πέρα από τις σημαντικές ιστορικές πληροφορίες που δίνει ο ίδιος και οι συνεργάτες του με την εξέταση της στάσης του ελληνικού κράτους προς τους ομογενείς και τους μετανάστες από τον δέκατο ένατο αιώνα (ιδίως για θέματα πολιτογράφησης και ιθαγένειας) προσθέτει μια νέα προοπτική για να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση των όσων τα άτομα αυτά έχουν υποστεί κατά την επιστροφή ή κατά την άφιξή τους στην Ελλάδα.

Συμβολή διασποράς: Επιπλέον στο έργο γίνεται εκτενής αναφορά στη συμβολή της ίδιας της διασποράς. Σύμφωνα με το Τζιόβα οι άνθρωποι της Διασποράς συνεισφέρουν στην ανοικοδόμηση και ανανέωση της ελληνικής κοινωνίας, στην πνευματική ανάπτυξη καθώς γίνονται φορείς νέων ιδεών, προωθείται η ιδέα της εθνικότητας, το δυναμικό της διασποράς χρησιμοποιείται ως «διαμεσολάβηση των πολιτισμών». και κάποιοι διαπρέπουν σε πολλούς τομείς όπως στον αθλητισμό, στη λογοτεχνία και στην επιστήμη. Σύμφωνα με το μελετητή η ελληνική κοινωνία έχει μεταμορφωθεί σημαντικά τα τελευταία 30 χρόνια καθώς από μια χώρα των μεταναστών έχει γίνει μια σειρά από μετανάστες, οι οποίοι συνέβαλαν σημαντικά στην ελληνική οικονομία.

Παρουσιάζει δύο βιβλία που αποδεικνύουν πως τα πράγματα έχουν αλλάξει κατά τη διάρκεια των χρόνων, τα «Γράμματα από το Άμστερνταμ» του Σταμάτη Πέτρου και το «Μικρό Ημερολόγιο Συνόρων» του Γκαζμέντ Καπλάνι. Σύμφωνα με το Τζιόβα αυτά τα δύο βιβλία μας κάνουν να προβληματιστούμε σχετικά με τη σύνδεση μεταξύ της διασποράς και της μετανάστευσης και να διερευνήσουμε τη συμβολή της διασποράς κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων αιώνων. Πραγματεύονται ζητήματα που αφορούν τη θρησκεία, την ταυτότητα, την αποικιοκρατία και την ετερότητα, παρουσιάζοντας έτσι την ευκαιρία να απαντηθούν μια σειρά από ερωτήματα, όπως το εξής: η Ελλάδα έχει περισσότερους μετανάστες που εγκαταλείπουν τη χώρα ή είναι νέες κοινότητες αποδήμων ιδιαίτερα στην ανατολική Ευρώπη που χρησιμοποιούνται από την ελληνική πολιτεία για να προωθήσει τα δικά της οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα; Χρησιμοποιεί συμβολικά το «σπίτι» ως πατρίδα και ταυτότητα για να χαρτογραφήσει τον κόσμο καταλήγοντας πως ο νεωτερισμός θέτει όλο και περισσότερο υπό αμφισβήτηση την έννοια του σπιτιού ως μια γεωγραφικά οριοθετημένη οντότητα.

Ορισμός Διασποράς σύμφωνα με το Τζιόβα: Στη συνέχεια της εισαγωγής ορίζει τη Διασπορά λέγοντας πως παρόλο που υποδηλώνει ετυμολογικά τη γονιμότητα της διασποράς, τη διάδοση και η διασπορά των σπόρων, η τρέχουσα χρήση του υποδηλώνει κοινότητες εξαρθρωμένες από την πατρίδα τους μέσω της μετανάστευσης και της εξορίας. Είναι μια διφορούμενη κατηγορία διότι, από τη μία πλευρά, θα μπορούσε να συνδέεται με τις παραδοσιακές κοινότητες ή εκείνες που αντιστέκονται στην αλλαγή, ενώ, από την άλλη πλευρά, οι καλλιτέχνες και διανοούμενοι της διασποράς μπορούν να συμβάλλουν στη διάδοση σύγχρονων ιδεών. Ο όρος «διασπορά» έχει βρει εξέχουσα θέση στις πρόσφατες θεωρητικές συζητήσεις που σχετίζονται με τον μεταμοντερνισμό και την παγκοσμιοποίηση. Ενώ στο παρελθόν είχε παραμεληθεί η μελέτη της διασποράς, σήμερα η έννοια χρησιμοποιείται ευρέως σε πολλούς επιστημονικούς κλάδους και απέκτησε πρόσφατα νέα νοήματα, συμπεριλαμβανομένων των παγκόσμιων διεργασιών απεδαφικοποίησης και διεθνής μετανάστευσης. Τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί ένα πέρασμα από το από την εθνικότητα σε συμβολική εθνικότητα και όλο και περισσότεροι μελετητές ασχολούνται με αυτήν. Προσθέτει στον ορισμό της «Διασποράς» πως παρά την ελληνική προέλευση του, ο όρος έχει πρόσφατα υιοθετηθεί στην Ελλάδα αντικαθιστώντας όρους όπως « απόδημοι Έλληνες» (Έλληνες του εξωτερικού) ή «ομογενείς» (ομοεθνείς). Αυτό δείχνει ότι για τις ελληνικές αρχές, οι οποίες εξακολουθούν να αντιλαμβάνονται τις κοινότητες της διασποράς στην εθνοκεντρική άποψη ως Έλληνες του εξωτερικού, ο όρος «διασπορά» είναι συνώνυμος με την παγκοσμιοποίηση, και με κάτι που απειλεί την ακεραιότητα του έθνους. Προς το τέλος του Ελληνισμού της διασποράς του εικοστού αιώνα, αναδείχθηκε ως μια νέα «Μεγάλη ιδέα», δημιουργώντας την

ψευδαίσθηση ότι η Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι είναι μια μικρή χώρα, έχει εικονική αυτοκρατορία, χάρη στην παγκόσμια διασπορά της.

Μέσα από μία έρευνα των Ρουμπίνη Γρώπα και Άννα Τριανταφυλλίδου καταλήγει πως είναι εντυπωσιακά υψηλό το ποσοστό των μεταναστών για μια χώρα όπως η Ελλάδα η οποία, μόλις λίγα χρόνια πριν, έστειλε μεγάλο αριθμό των μεταναστών στο εξωτερικό. Σύμφωνα με την έκθεση, περίπου τα τρία τέταρτα του πληθυσμού των μεταναστών έχουν νομικό καθεστώς (άδειες εργασίας και διαμονής), αν και οι περισσότεροι μετανάστες εισήλθαν παράνομα στην Ελλάδα. Αναλύει τους τρόπους που νομιμοποιήθηκαν οι μετανάστες στην Ελλάδα.

Τέλος ο Δημήτρης Τζιόβας προετοιμάζει στους αναγνώστες για τα θέματα των υπόλοιπων κεφαλαίων του βιβλίου που έχουν γραφτεί από τους συνεργάτες του. Το βιβλίο αποτελείται από δύο μέρη και τα κεφάλαια μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις επικαλυπτόμενες κατηγορίες βάσει των προσεγγίσεων που υιοθετούν: κοινωνικό-ιστορικό, θεσμικό / πολιτικό και πολιτιστικό. Το πρώτο τμήμα του μέρους I ασχολείται με την εμπειρία ενός μετανάστη εξερευνώντας την πιο σκοτεινή πλευρά της ιστορίας της Ελληνικής μετανάστευσης. Τα επόμενα τρία κεφάλαια επικεντρώνονται στην ελληνική κοινότητα στην Αίγυπτο. Το δεύτερο τμήμα του μέρους I επικεντρώνεται σε θέματα ολοκλήρωσης και πολιτογράφησης και στη στάση του ελληνικού κράτους προς τους Έλληνες της διασποράς και τους μετανάστες. Τα κεφάλαια στο μέρος II αφορούν την ταξιδιωτική λογοτεχνία και τους συγγραφείς της διασποράς στην Ανατολική Ευρώπη (πολιτικούς εξόριστους). Τα επόμενα δύο κεφάλαια επικεντρώνονται στην «επιστροφή» στην Ελλάδα του Ελληνο-Αμερικανού συγγραφέα Νικόλα Κάλα. Τα δύο τελευταία κεφάλαια του βιβλίου στρέφουν την προσοχή τους στις ταινίες και το λαϊκό πολιτισμό.

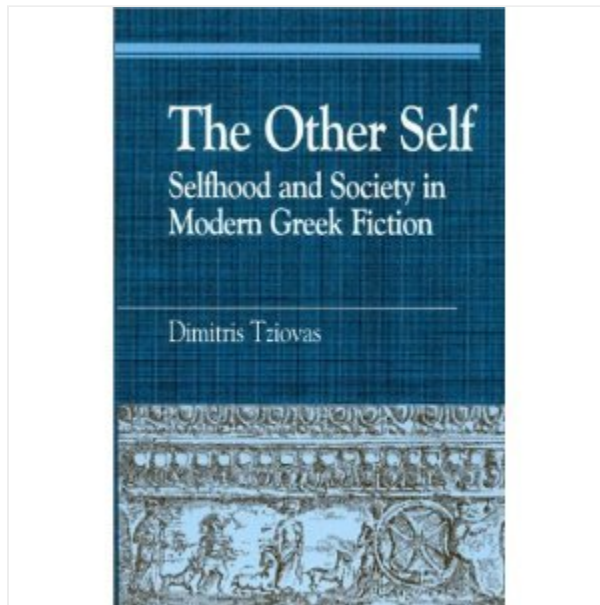
Συμβολή της διασποράς στη μουσική και στον κινηματογράφο σύμφωνα με το Gauntlett Stathis: (*“ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ, 2015”*) Αξίζει να αναφέρουμε ένα από τα επόμενα κεφάλαια το “The Diaspora sings back: rebetika down under” που γράφτηκε από το Gauntlett Stathis. Ως θέμα έχει τη μουσική και τα Ρεμπέτικα τραγούδια ως κατεξοχήν καλλιτεχνική έκφραση της Ελληνικής Διασποράς. Πράγματι, τα ρεμπέτικα τραγούδια εμφανίζονται άρρηκτα συνδεδεμένα με διάφορα σημαντικά τμήματα της νεοελληνικής ιστορίας, ιδιαίτερα με αυτά που σχετίζονται με μετακινήσεις ελληνικών πληθυσμών, εκτοπισμούς, προσφυγιά, επαναπατρισμούς και διαδοχικές μεταναστεύσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη μεταφύτευση του ελληνικού είδους στους κόλπους των ελληνικών παροικιών της Αυστραλίας και κυρίως της Μελβούρνης, στην άνθιση του ρεμπέτικου και στη διαδρομή του στους Αντίποδες. Κεντρικό άξονα του κεφαλαίου συνιστά η παραδοχή ότι η Ελληνική κοινωνία εμφανίζει σαφώς περισσότερο δεκτική απέναντι σε παλινοστούντες ομογενείς, παρά σε μετανάστες μη ελληνικής καταγωγής εντός ελληνικής επικράτειας. Το παραπάνω γεγονός σε μεγάλο βαθμό ανάγεται στη συγκρότηση πολιτισμικών στερεοτύπων, αναφορών και διηγήσεων που αφορούν στους επαναπατρισθέντες Έλληνες αλλά και την Ελληνική Διασπορά εν γένει, καταφεύγοντας συχνά σε υπέρ-απλουστεύσεις και μυθοπλασίες που απολήγουν στη διάκριση ανάμεσα στο “Εμείς οι μετανάστες”, συμπεριλαμβανομένων των παλινοστούντων, και “Αυτοί οι μετανάστες” που περιλαμβάνει οποιοδήποτε στοιχείο θεωρείται μη ελληνικό. Στο δεύτερο τμήμα του κεφαλαίου, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τα παραδείγματα δύο ταινιών, της “Αιωνιότητα και μία Ημέρα” του Θεόδωρου Αγγελόπουλου” και της “Άκρη της Πόλης” του Κωνσταντίνου Γιάνναρη, ώστε να εκθέσει την προβολή μέσω του κινηματογράφου των διακριτών μορφών του Έλληνα ομογενή επαναπατρισθέντα και του αλλογενή μετανάστη στην ελληνική επικράτεια της δεκαετίας του 1990, αποκαλύπτοντας τις ευαίσθητες ισορροπίες ανάμεσα στην ιδεολογική κατασκευή της εθνικής ομοιογένειας και στον κίνδυνο της ετερογένειας που φέρει ο αλλοδαπός. Άρα η διασπορά συνέβαλε και στον τομέα της μουσικής και του κινηματογράφου είτε αποτελώντας μέσο έμπνευσης είτε προβάλλοντας οι ίδιοι οι άνθρωποι της διασποράς νέες ιδέες.

Κριτικές σχετικά με το βιβλίο “Greek Diaspora and migration since 1700” (*“ASHGATE, 2015”*):

«... αυτή η συλλογή δοκιμίων αποτελεί μια πολύτιμη συμβολή στη μελέτη των Ελλήνων του εξωτερικού». (Richard Clogg, Αγγλο-Ελληνική Επιθεώρηση)

«Αυτό το καινοτόμο βιβλίο συγκεντρώνει μια σειρά από διεθνείς συνεισφέροντες από διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους, καθώς και από διαφορετικά θεσμικά και εθνικά υπόβαθρα ...» (Ευρωπαϊκή Ιστορία Τριμηνιαία)

- *The Other Self: Selfhood and Society in Modern Greek Fiction*, Lexington Books, USA (Εκδόθηκε το 2003):

Είναι το πρώτο αγγλικό βιβλίο λογοτεχνικής ανάλυσης μερικών από τα πιο φημισμένα ελληνικά μυθιστορήματα του δέκατου ένατου και εικοστού αιώνα. Στο βιβλίο ο Τζιόβας επιδιώκει να δώσει απαντήσεις για τη νεοελληνική πεζογραφία, για το συσχετισμό των νέων ερμηνευτικών αναγνώσεων με τις τρέχουσες πολιτισμικές εξελίξεις, για το λόγο κυριαρχίας των ιστορικών και πατριωτικών προσεγγίσεων των αφηγηματικών κειμένων και για τη συλλειτουργία ταυτότητας και κοινωνίας στη σύνθεση των κειμένων. Επιπλέον διερευνά τη σχέση ατομικής ταυτότητας και κοινωνίας, καθώς και την αυτοβιογραφική ενδοσκόπηση ή την ιδιάζουσα συνύπαρξη λογοτεχνικών ειδών. Το βιβλίο έχει δύο αλληλένδετα σημεία εκκίνησης. Το πρώτο σχετίζεται με τη σταδιακή μετάβαση του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού από την έννοια της κοινότητας στο άτομο, ενώ το δεύτερο αφορά στη διαλογική σχέση «εγώ και άλλου», ταυτότητας και κοινωνίας.

Προσφέρεται μια συμπαγής εισαγωγή στη μοντέρνα ελληνική λογοτεχνία και μια προσεχτική ανάγνωση σε ατομικά ξεχωριστά αποσπάσματα. Επικεντρώνεται σε ζητήματα ταυτότητας, αυτοβιογραφίας και κοινωνικού ντετερμινισμού μεταξύ του εαυτού και της κοινωνίας. Σε αυτό το έργο αναφέρεται κυρίως στην έννοια της ταυτότητας (identity) και του ατομικισμού (individualism).

Σχετικά με τον ατομικισμό θεωρεί ότι υπάρχουν τρεις πλευρές που δυνητικά είναι διασυνδεδεμένες μεταξύ τους. Αυτές είναι η εξύψωση της ατομικότητας και της μοναδικότητας, η θετική αξία της προσωπικής ζωής και τέλος η ένταση της σχέσης αναφορικά με την έννοια του εαυτού. Πιο συγκεκριμένα όπως αναλύει σε όλες τις κοινωνίες και τις εποχές οι άνθρωποι υπήρξαν ατομικιστές εκθειάζοντας τον εγωκεντρισμό τους, την διαφορετικότητά τους ή την ανεξαρτησία τους μυαλού τους. Όμως στην έννοια του ατομικισμού τοποθετείται μια ολόκληρη κοινωνία που κυρίως διοικείται από την ιδέα της κάθε ατομικιστικής εγγενούς ανεξαρτησίας και από την πλευρά των ατομικιστών αλλά και από την πλευρά μιας πολυσχιδούς υποταγής στην παράδοση που είναι πάντα κοινωνική και όχι ατομική.

Ο μελετητής εκφέρει την άποψή του για την κοινωνία στη σύγχρονη ελληνική μυθοπλασία (modern Greek fiction). Η ελληνική κουλτούρα και ταυτότητα στηρίζεται και καλλιεργεί τη συλλογικότητα και την κοινωνική οικειότητα παρά την ατομικότητα. Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος άλλωστε έπαιξε ρόλο στη συλλογικότητα της ιδέας ότι οι άνθρωποι, ο «λαός» είναι μια αυθεντική κοινότητα, μια εξουσία με τη μορφή καθήκοντος (αυτό αναλύθηκε ειδικά από την Adamantia Pollis).

Από την πλευρά της μυθοπλασίας υποστήριξε ότι η ελληνική κουλτούρα διατηρεί ακόμη ένα παραδοσιακό ήθος χωρίς να δίνει τόσα στοιχεία στον δυτικό ατομικισμό. Τα ποιήματα στην Ελλάδα είχαν ένα μεσολαβητικό ρόλο στη μεταφορά καθολικών και μυθολογικών αληθειών, έπαιζαν καλύτερα το ρόλο του μυσταγωγού παρά του πεζογράφου (ειδική ανάλυση από Sherrard).

Με άξονα της σκέψης του αλλά και με υπόθεση εργασίας τη σχέση κοινωνίας και ατόμου, ο Τζιόβας μελετάει μυθιστορήματα, νουβέλες και διηγήματα από τα πρώτα χρόνια του ελεύθερου ελληνικού κράτους ως τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα, ώστε να ανακαλύψει πόσο (συνδεδεμένος ή ανεξάρτητος από το ευρύτερο σύνολο μπορεί εντέλει να σταθεί ο πρωταγωνιστής κάθε έργου.

Ο «Πολυπαθής» («ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΠΕΡΑΝΤΩΝΑΚΗΣ, 2007») του Γρ. Παλαιολόγου είναι ένα πικαρικό μυθιστόρημα με δόσεις μυθιστορίας, το οποίο αναζητεί στα πρώτα χρόνια της μετεπαναστατικής Ελλάδας μέσα από τη μετακίνηση έναν σταθερό προσωπικό (και κοινωνικό) χώρο δράσης. Η μελέτη της «Φόνισσας» (1903) συνοψίζει τη στάση της κριτικής απέναντι σ αυτό το προσφιλές έργο του Αλ. Παπαδιαμάντη: ο αφηγητής βλέπει ταυτόχρονα με συμπάθεια αλλά και απόσταση την ηρωίδα, που προσπαθεί να λύσει τις κοινωνικές-σεξιστικές ανισότητες με επιστροφή σε μια δαρβινικού τύπου φυσική επιλογή. Στη συνεξέταση του «Κατάδικου» (1919) του Κ. Θεοτόκη -με τη χριστιανική του συγκατάβαση απέναντι στην κοινωνική σήψη- και δύο Bildungsroman, του «Λεωνή» (1940) του Γ. Θεοτοκά και του «Ηλιου του θανάτου» (1959) του Π. Πρεβελάκη, επιχειρείται να φανεί πόσο οι ιστορικές και πολιτισμικές συνθήκες καθορίζουν την προσωπικότητα του αναπτυσσόμενου ατόμου. Σε άλλο μήκος κύματος κινούνται ο «Βασίλης ο Αρβανίτης» (1943) του Στρ. Μυριβήλη και ο «Καπετάν Μιχάλης» (1953) του Ν. Καζαντζάκη, χαρακτήρες οι οποίοι θεωρούνταν ως τώρα ηρωικές μορφές. Νέες αναγνώσεις δείχνουν πως ο μεν πρώτος, αν και προβαίνει σε πράξεις ανδρείας, χαρακτηρίζεται από σύγχυση ταυτότητας και στην ουσία αναδεικνύεται σε αντιήρωα. Στο «Τρίτο στεφάνι» (1962) του Κ. Ταχτσή εξετάζεται ο καταλυτικός ρόλος της οικογένειας στη χειραγώγηση / χειραφέτηση των μελών της.

Η επιστημονική προσέγγιση που υιοθέτησε στο έργο: Στο διηγηματικό και μυθιστορηματικό έργο του Δ. Χατζή προβάλλεται το θέμα της εξορίας, της μετανάστευσης, και ως επακόλουθο της μοναξιάς, σε μια προσπάθεια να αποδειχθεί πόσο το κοινωνικό περιβάλλον καθορίζει τη στάση του ατόμου και πόσο το τελευταίο μπορεί να αυτοκαθοριστεί. Θίγει το θέμα της εθνικής ταυτότητας και αναλύει την ταυτότητα με βάση τη διασπορά. Εύλογα εντάσσεται λοιπόν στην κατηγορία των ανθρωπολόγων.

Ο Τζιόβας στην ουσία καταπιάνεται με χαρακτήρες που παρεκκλίνουν από τον μέσο όρο της κοινωνικής συμπεριφοράς, στην προσπάθειά τους να περιορίσουν τον ετεροκαθορισμό και να αυτονομηθούν απέναντι στις εθνικές, πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες της εποχής τους. Ο Δημήτρης Τζιόβας παρακολουθεί κάποιους χαρακτήρες αντιήρωες (μαζί με τη νεοελληνική πεζογραφία) στην προσπάθειά τους να σταθούν όρθιοι με το δίλημμα πορεία προς τα μπροστά ή επιστροφή προς τα πίσω. Το δίλημμα παίρνει ενίοτε ποικίλες μορφές, αλλά ποτέ δεν ξεφεύγει από τους πόλους ατομικότητα - συλλογικότητα.

- *"Κοσμοπολίτες και αποσυνάγωγοι-Μελέτες για την ελληνική πεζογραφία και κριτική (1830-1930), Μεταίχμιο, Αθήνα 2003"*:

Πρόκειται για μια συναγωγή μελετημάτων. Το βιβλίο εκδόθηκε στη 01/10/2003 και εστιάζει σε πέντε προσωπικότητες (Ιάκωβος Πιτζιπίος, Αλέξανδρος Ραγκαβής, Δημήτριος Βικέλας, Γιάννης Ψυχάρης, Γιάννης Αποστολάκης) που χρωμάτισαν την περίοδο 1830-1930 και πήγαν αντίθετα στο ρεύμα, αλλά και σε εκείνους που μέσα από τον κοσμοπολιτισμό τους προσπάθησαν να προβάλουν θετικά πρότυπα εκσυγχρονισμού, ηθοπλασίας και ανάπτυξης για την ελληνική κοινωνία. . Κοινό γνώρισμα των περισσότερων λογοτεχνών είναι ότι έζησαν για μεγάλα διαστήματα στο εξωτερικό και ήλθαν σε

επαφή με τα ξένα πνευματικά κινήματα (περίπτωση Ιάκωβου Πιτζιπίου, Αλέξανδρου Ραγκαβή, Δημητρίου Βικέλα, Γιάννη Ψυχάρη), στο άλλο άκρο, η περίπτωση Γιάννη Αποστολάκη, οριακή και απομονωμένη, εξαιτίας της μονίμως αρνητικής στάσης του απέναντι στην ελληνική φιλολογική σκηνή. Δεν φιλοδοξεί βέβαια να παρουσιάσει αναλυτικά τις εξελίξεις στην πεζογραφία του μακρού 19ου αιώνα, αλλά να αναδείξει ορισμένες ξεχασμένες πτυχές του, που σήμερα είναι ενδεχομένως και επίκαιρες, φωτίζοντας διαφορετικά την πνευματική ζωή του νέου ελληνικού κράτους στον πρώτο αιώνα της ύπαρξής του και φέρνοντας στο προσκήνιο την ετερότητά της. Αναδεικνύονται με αυτό τον τρόπο πνευματικές φυσιολογικές αυτής της περιόδου που επικοινωνούσαν γόνιμα με το διεθνές πολιτικό και πνευματικό γίγνεσθαι, άνθρωποι των γραμμάτων που ήταν ανοικτοί στη διακίνηση των ιδεών και των κειμένων, όντας καλοί γνώστες της ευρωπαϊκής πνευματικής παράδοσης (τεσσάρων πεζογράφων και ενός κριτικού). Οι άνθρωποι αυτοί έχουν ζήσει ένα μεγάλο μέρος της ζωής τους με συχνές μετακινήσεις στο εξωτερικό (ο Πιτζιπίος ζει στη Χίο, στο Παρίσι, στην Οδησό, στην Ερμούπολη και στην Κωνσταντινούπολη· ο Ραγκαβής στην Αθήνα, στις ΗΠΑ, στην Κωνσταντινούπολη, στο Παρίσι και στο Βερολίνο· ο Βικέλας, γεννημένος στην Ερμούπολη, ζει στην Οδησό, στο Λονδίνο, στο Παρίσι και στην Αθήνα· ο Ψυχάρης ζει τα παιδικά του χρόνια στην Οδησό και στην Κωνσταντινούπολη, πηγαίνει για σπουδές στη Γερμανία, ζει στο Παρίσι κ.λπ.) είναι «εκ θέσεως» και όχι «εκ πεποιθήσεως» κοσμοπολίτες, γεγονός που τους δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουν και να βιώσουν διαφορετικούς τρόπους σκέψης, οργάνωσης και ζωής, εντελώς άγνωστους στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος. (*“ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ, ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, 2004”*)

Ο Ιάκωβος Γ. Πιτζιπίος (1803-1869), ο συγγραφέας του περισσότερο πολυδιαβασμένου μυθιστορήματος του 19ου αιώνα (Η ορφανή της Χίου, 1839), υπήρξε, κατά πάσα πιθανότητα, «ένας άνθρωπος γνήσια αντισυμβατικός και αντιφατικός, με αντιρεαλιστικά σχέδια και προκλητικές ιδέες που δεν τις σήκωνε η εποχή του», για αυτό και θεωρήθηκε φαύλος και κατηγορήθηκε για καιροσκοπισμό. Αναγνωρίστηκε καθυστερημένα ως ένας από τους σημαντικότερους πρωτεργάτες του είδους και ως εκφραστής της συνθετικής τάσης στην ελληνική πεζογραφία.

Έλληνας του εξωτερικού και της περιφέρειας, ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής (1809-1892) καταπιάνεται με όλα, σχεδόν, τα είδη του αφηγηματικού λόγου (μυθιστόρημα, διήγημα, περιπετειώδη και αισθηματικά αφηγήματα, οδοιπορικές αναμνήσεις, επιστολογραφία κ.λπ.). Σε μια εποχή που τον κυρίαρχο ρόλο στα λογοτεχνικά πράγματα τον διαδραματίζει η ποίηση, αυτός επιδιώκει την ισορροπία ανάμεσα στην ωφέλεια και την τέρψη, στη φαντασία και την αληθοφάνεια. Η συμβολή του Ραγκαβή έγκειται στο γεγονός ότι, με αφετηρία το πραγματικό και το επικαιρικό, «καλλιέργησε και εμπέδωσε το μυθοπλαστικό, με συνέπεια τα διηγήματά του να μπορούν να χαρακτηριστούν «πραγματολογική μυθοπλασία»· συνδυάζει δημοσιογραφία και επινόηση.

Σημαντικός ο Δημήτριος Βικέλας (1835-1908), αν και Έλληνας της διασποράς, απέφυγε τον κοσμοπολιτισμό και έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στην αναπαράσταση της ιστορίας και των ηθών της χώρας του. Ζώντας, κι αυτός, έξω από την Ελλάδα δεν είχε, όπως και ο Ραγκαβής, δεσμούς με την ελληνική κοινωνία· δεν τη γνώριζε καλά και έτσι δεν μπορούσε να την αναπαραστήσει. Σηματοδότησε, ωστόσο, το πέρασμα από το ιδανικό στο πραγματικό, από τη φαντασία στο ιστορικά προσδιορισμένο παρόν, προβάλλοντας την ανάγκη της ανάπτυξης μιας ευνομούμενης αστικής κοινωνίας, βασισμένης στην εργασία, την πειθαρχία και την οικογενειακή συνοχή, αποβλέποντας σε ηθικοδιδασκικούς σκοπούς περισσότερο από όσο στην τέρψη των αναγνωστών του. Το αναμφισβήτητο σημαντικότερο κείμενό του (Λουκής Λάρας. Αυτοβιογραφία γέροντος Χίου, 1879), δημοσιεύεται σε μια περίοδο στην οποία κυριαρχούν δύο τάσεις: η μία είναι «μάλλον επικριτική για το νεοπαγές ελληνικό κράτος και την κοινωνία του», ενώ η άλλη είναι «πιο ιδεαλιστική και εποικοδομητική, αποσκοπώντας στη βελτίωση της ελληνικής κοινωνίας, ενισχύοντας τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό και συμβάλλοντας στην προώθηση της ευημερίας και της ηθικής». Γνήσιος «πολίτης του κόσμου» μη μπορώντας να ριζώσει σε κανέναν από τους τόπους όπου έζησε, τροφοδοτήθηκε, ως συγγραφέας, από τη μνήμη και από την απόσταση. Μη μπορώντας να αναπαραστήσει την ελληνική κοινωνία, επιστρατεύοντας τη μνήμη και τη διαποτισμένη από νοσταλγία κριτική του, «διαγράφει, έμμεσα, μέσα από το αναμνησιακό φίλτράρισμα του παρελθόντος και από την προοπτική του παρόντος, την κοινωνική εξέλιξη και την προτίμησή του για παλαιότερους κοινωνικούς συσχετισμούς· προσπαθώντας «να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στη διασπορά και το γενέθλιο τόπο».

Στους κοσμοπολίτες συγκαταλέγεται και ο Γιάννης Ψυχάρης (Οδησός 1854-Παρίσι 1929)· και σ αυτήν του την ιδιότητα, την κοσμοπολιτική, αποδίδει ο συγγραφέας την πνευματική του ιδιομορφία.

Και το βιβλίο κλείνει με την επανεξέταση της περίπτωσης του αποσυνάγωγου Γιάννη Αποστολάκη (1886-1947) που με το βιβλίο του «Η ποίηση στη ζωή μας» (1923) έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις επικρατούσες κριτικές απόψεις και θεωρήσεις, με κάθε κοινωνιολογική ή περιβαλλοντολογική θεωρία. Ο Αποστολάκης εξυψώνει το Σολωμό και τον αντιμετωπίζει ως την ουσία της ελληνικής συνείδησης.

Συμβολή Διασποράς σύμφωνα με το έργο: Συμπερασματικά λοιπόν το έργο αυτό αφορά ανθρώπους της διασποράς οι οποίοι λόγω των συχνών μετακινήσεων σε διαφορετικές χώρες ήλθαν σε επαφή με νέες ιδέες και θεωρίες τις οποίες και διέδωσαν μαζί με διαφόρων ειδών έθιμα στις περιοχές που εγκαθίσταντο. Εξέδωσαν βιβλία και συνέβαλλαν μέσω αυτών κοινωνικά και πολιτικά καθώς ανέπτυξαν νέες προτάσεις για τα δεδομένα της εποχής τους.

Ο ίδιος ο Τζιόβας δεν υιοθετεί κάποια ιδεολογία απλά παρουσιάζει τις ιδεολογίες που προώθησαν οι πέντε αυτοί λογοτέχνες.

Κριτικές σχετικά με το βιβλίο “Κοσμοπολίτες και αποσυνάγωγοι-Μελέτες για την ελληνική πεζογραφία και κριτική (1830-1930)” (“ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ Χ.Χ”):

Δημοσθένης Κούρτοβικ (ΤΑ ΝΕΑ-Άσμα για τους παράφωνους των αιώνων): «Αν διαβάζω σωστά τον Τζιόβα ανάμεσα στις γραμμές, ο σκοπός αυτών των μελετών του είναι κάτι πολύ περισσότερο από την απονομή ιστορικής δικαιοσύνης. Είναι η ανίχνευση ορισμένων επιμέρους τάσεων στην ελληνική πεζογραφία και κριτική της περιόδου 1830-1930 που το δυσμενές διανοητικό περιβάλλον δεν επέτρεψε την ανάπτυξη και ώσμωσή τους ώστε να προκύψει κάτι πιο μεγάλο, πιο πολυμερές. Ας φανταστούμε μια σύνθεση όπου θα υπήρχε κάτι από τη φαντασία και την κριτική διάθεση του Πιτζιπίου, τον κοσμοπολιτισμό και την «πολυπολιτισμικότητα» του Ραγκαβή, τον υγιή σκεπτικισμό και την ανθρωπογνωσία του Βικέλα, την ειρωνεία και τη δοκιμιογραφική σπιντάδα του Ψυχάρη, την επικοινωνιακότητα που ζητούσε από την υψηλή τέχνη ο Αποστολάκης. Μα – μια τέτοια σύνθεση θα είχε όλα ή σχεδόν όλα εκείνα τα στοιχεία που ενώθηκαν για να δημιουργηθεί το ευρωπαϊκό μυθιστόρημα».

Κώστας Γ. Παπαγεωργίου ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, "Βιβλιοθήκη", 8/4/2004: «Κοσμοπολίτες απέναντι στο πνευματικό κατεστημένο».

Γιάννης Παπαθεοδώρου Η ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΑΥΓΗ, 20/6/2004: «Ο μακρός δέκατος ένατος αιώνας».

Συνεντεύξεις όπου ο Δημήτρης Τζιόβας αναφέρεται στη Διασπορά:

- Με την ευκαιρία της έκδοσης του τόμου “Greek Diaspora and Migration since 1700, Society, Politics and Culture” (Ashgate, 2009), ο Δημήτρης Τζιόβας παραχώρησε συνέντευξη στα μέλη της Ένωσης Ακολούθων Τύπου Αθηνά Ρώσσογλου και Μελίνα Σκουρολιάκου. (“ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΕΡΡΩΝ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ, Χ.Χ”) Η μελέτη της ελληνικής διασποράς, η μετανάστευση από και προς την Ελλάδα, οι Νεοελληνικές Σπουδές στο εξωτερικό και το ζήτημα της ένταξης τους σε διεπιστημονικά πεδία έρευνας, η ανάγκη για παραγωγή καλογραμμένων βιβλίων για την Ελλάδα στην αγγλική γλώσσα, τα δίκτυα επικοινωνίας των νεοελληνιστών, η «ελληνικότητα» και η εικόνα της στο εξωτερικό, η εσωστρέφεια της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας, και η έλλειψη στρατηγικής της ελληνικής πολιτείας σε θέματα πολιτιστικής διπλωματίας, αποτέλεσαν τους βασικούς άξονες της συνέντευξης.

Συμβολή του Τζιόβα στη Διασπορά: Αφού παρουσίασε θεματικά το έργο του αναφέρθηκε στη συμβολή του βιβλίου λέγοντας πως με τη συνεισφορά του στον τόμο για πρώτη φορά φωτίζεται από την προοπτική της διασποράς το φαινόμενο του δημοτικισμού, συγκρίνοντας τις περιπτώσεις γνωστών λογίων του εξωτερικού (Βικέλας, Ψυχάρης, Βλαστός, Πάλλης, Εφταλιώτης). Επίσης θέτει κάποια ερωτήματα σχετικά με το αν και κατά πόσο οι διασπορικές κοινότητες εκφράζουν ένα πνεύμα προόδου ή συντηρητισμού, πώς η Ελλάδα προσπαθεί να χρησιμοποιήσει τη διασπορά της για να αντισταθμίσει τον περιφερειακό της ρόλο στη διεθνή σκηνή, αν υπάρχει η τάση να υποβαθμίζεται η ελληνική προλεταριακή μετανάστευση του εικοστού αιώνα και να τονίζεται η εμπορική και πνευματική διασπορά πριν από την Ανεξαρτησία, αν, τέλος, βιώνουμε το τέλος της ελληνικής διασποράς, όπως τη γνωρίζαμε παλαιότερα, ενώ τώρα αναδύονται νέα διασπορικά υποκείμενα (επιστήμονες, χρηματιστές, στελέχη επιχειρήσεων) έτσι που η Νέα Υόρκη και το Λονδίνο του εικοστού πρώτου αιώνα να εξελίσσονται σε κάτι ανάλογο της Οδησσού, της Βιέννης και της Τεργέστης των προεπαναστατικών χρόνων. Τέλος, ελπίζει ότι η κυκλοφορία του τόμου θα δώσει την ευκαιρία να στηθεί ένα διεθνές διεπιστημονικό δίκτυο μελέτης της ελληνικής διασποράς.

- Το θέμα της διασποράς αποτελεί μείζον και επίκαιρο θέμα στις μέρες μας για το Δημήτρη Τζιόβα καθώς μίλησε για αυτό και σε πρόσφατη συνέντευξη από τον Ελπιδοφόρο Ιντζέμπελη, (*“ΔΙΑΣΤΙΧΟ, Ελπιδοφόρος Ιντζέμπελης, 22 Ιουλίου του 2014”*) με αφορμή το βιβλίο «Κουλτούρα και Λογοτεχνία». Αναλύει αρχικά τις δύο έννοιες του τίτλου και καταληκτικά μετά από σχετική ερώτηση του Ιντζέμπελη αναφέρεται στην ελληνική διασπορά. Εξηγεί τους λόγους που οι νέοι μεταναστεύουν στην Ευρώπη με πρώτο προορισμό την Αγγλία. Αρχικά όπως αναφέρει σημαντικόι λόγοι είναι η απογοήτευση που επικρατεί στην Ελλάδα και η ανεργία που βιώνουν οι νέοι. *Όσοι είναι τυχεροί -γιατί δεν είναι όλοι- και βρούν δουλειά στο εξωτερικό δύσκολα θα επιστρέψουν. Δεν είναι μόνο η κρίση και η ανεργία που τους απωθεί αλλά και η αίσθηση ότι στην Ελλάδα επικρατεί αναξιοκρατία και αυτή η αίσθηση δυστυχώς προϋπήρχε της κρίσης.*

Δημήτρης Τζιόβας ως αρθογράφος: Άρθρο του Δημήτρη Τζιόβα με θέμα την Διασπορά.

- Το άρθρο «Ακαδημία Διασποράς», που δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα «το Βήμα» (*“ΤΟ ΒΗΜΑ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ, 2010”*), γράφτηκε με αφορμή τη δήλωση του Έλληνα πρωθυπουργού (6 Οκτωβρίου 2009) ο οποίος αναφερόταν στην ταυτότητα της ελληνικής διασποράς («Μέρος της ταυτότητάς μου είναι Έλληνας της Ελλάδας και Έλληνας της διασποράς»). Ο Τζιόβας κατακρίνει τους χειρισμούς της κυβέρνησης σχετικά με την αξιοποίηση του δυναμικού της ελληνικής διασποράς και του επαναπατρισμού της. Συνεχίζει παρουσιάζοντας τις προσπάθειες της κυβέρνησης να προσελκύσει Έλληνες επιστήμονες από το εξωτερικό με την προοπτική μόνιμης εγκατάστασης και απασχόλησης στην Ελλάδα. Ωστόσο αμφισβητεί αν αυτές οι προσπάθειες καρποφόρησαν αν και ο ίδιος συμμετείχε σε συναντήσεις Πανεπιστημιακών της διασποράς σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Στο πλαίσιο αξιοποίησης των επιστημών της διασποράς προτείνει τη δημιουργία μιας Ακαδημίας Ελλήνων της Διασποράς με μέλη-εταίρους (fellows) και παρουσιάζει τον τρόπο οργάνωσης της όπως την έχει σκεφτεί ο ίδιος. Μάλιστα αναφέρει πως *δεδομένου ότι η εποχή της εμπορικής ή εργατικής διασποράς ανήκει στο παρελθόν και όλο και περισσότεροι Έλληνες επιστήμονες διαπρέπουν σε χώρες του εξωτερικού είναι καιρός για την Ελλάδα να αξιοποιήσει την πνευματική της διασπορά όχι με αδιέξοδες ρητορείες περί δήθεν επιστροφής αλλά με μελετημένες και ρεαλιστικές κινήσεις.* Το άρθρο κλείνει τονίζοντας ότι κάποιες ηγετικές προσωπικότητες στο χώρο πολιτισμού και επιστήμης (Κοραής, Καποδίστριας, Ψυχάρης, Καβάφης, Παπανικολάου, Μητρόπουλος, Κάλλας) ήταν Έλληνες της διασποράς ή είχαν μακροχρόνια εμπειρία της αλλοδαπής.

Συμβολή της διασποράς: Ο Δημήτρης Τζιόβας θεωρεί σημαντικό το δυναμικό της διασποράς καθώς μπορεί να συμβάλει στην προώθηση πολιτισμού, της επιστήμης και γενικά στην βελτίωση της κοινωνία. Η συμβολή αυτή μεταξύ άλλων πρέπει σύμφωνα με τον Τζιόβα να αποτελέσει βασικό κίνητρο για να γίνουν προσπάθειες επαναπατρισμού από την κυβέρνηση.

Συμβολή Τζιόβα στο φαινόμενο της διασποράς: Επιπροσθέτως μέσω αυτού του άρθρου και του γενικότερου έργου του διαφαίνεται η προσπάθειά του μελετητή να συμβάλει στο φαινόμενο της διασποράς τόσο με τη καταγραφή του, όσο και με την ίδια τη συμμετοχή του σε συνέδρια για τη διασπορά και τις προτάσεις του στην ελληνική κυβέρνηση για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα και να αξιοποιηθεί το δυναμικό της διασποράς. Στόχος του είναι να πληροφορήσει, να ευαισθητοποιήσει για το φαινόμενο και να αφυπνίσει τους αρμόδιους για την επίλυση των προβλημάτων που ωθούν στη μετανάστευση αλλά και για να γίνουν έμπρακτες προσπάθειες επαναπατρισμού των Ελλήνων της διασποράς.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο Δημήτρης Τζιόβας λοιπόν έχει συνεισφέρει σε μεγάλο βαθμό στο φαινόμενο της διασποράς εντός και εκτός Ελλάδας. Άλλωστε μη ξεχνάμε πως και ο ίδιος υπήρξε Έλληνας της διασποράς οπότε κατανοεί σε βάθος το πρόβλημα και προσπαθεί να κάνει πραγματικότητα με όλα τα μέσα που διαθέτει (συγγραφή έργων, συμμετοχή σε συνέδρια, συγγραφή άρθρων, συνεντεύξεις) τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στην Ελλάδα έτσι ώστε να μην υφίσταται η διασπορά ως πρόβλημα. Ελπίζουμε το έργο αυτού του σπουδαίου μελετητή να ευδοκιμήσει και να υπάρξουν προσπάθειες να περιοριστεί το φαινόμενο της διασποράς καθώς και να επαναπατριστούν αυτοί οι άνθρωποι που αναγκάστηκαν να ξεριζωθούν.

4, ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βιβλίο: Λεξικό Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Πρόσωπα, Έργα ρεύματα σελ. 167, Εκδόσεις Πατάκη
- Βιβλίο: Greek Diaspora and migration since 1700, Ashgate, England, 2009 σελ.5-12
- Βιβλίο: The other self: Selfhood and society in modern Greek fiction, *Lexington Books, USA*, 2003
- Βιβλίο: Κοσμοπολίτες και αποσυνάγωγοι-Μελέτες για την ελληνική πεζογραφία και κριτική (1830-1930), Μεταίχμιο, Αθήνα 2003
- Wikipedia, the free encyclopedia
- <http://www.metaixmio.gr/products/393--1830-1930.aspx> ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
- <http://www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/bomg/tziovas-dimitris.aspx> UNIVERSITY OF BIRMINGHAM
- <http://www.ashgate.com/isbn/9780754666097> ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΠΟ ASHGATE
- <http://www.protoporia.gr/o-allos-eaytos-p-297464.html>, ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΠΕΡΑΝΤΩΝΑΚΗΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - 09/11/2007
- <http://www.protoporia.gr/kosmopolites-kai-aposynagogoi-p-160554.html> ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - 08/04/2004
- <http://www.greekdiaspora.pspa.uoa.gr/index.php/periexomena/item/58-the-diaspora-sings-back-rebetika-down-under> Copyright © 2015 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ
- <http://diastixo.gr/sinentefxeis/ellines/2790-dimitris-tziovas> Δημοσιεύτηκε Τρίτη, 22 Ιουλίου 2014 14:19 κείμενο: Ελπιδοφόρος Ιντζέμπελης
- <http://www.serrelib.gr/politistikes.php?id=236> ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΕΡΡΩΝ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
- <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=312777> ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 31/01/2010 06:52, ΤΖΙΟΒΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ www.tovima.gr

---

Konstantina Gianna
